

Anf

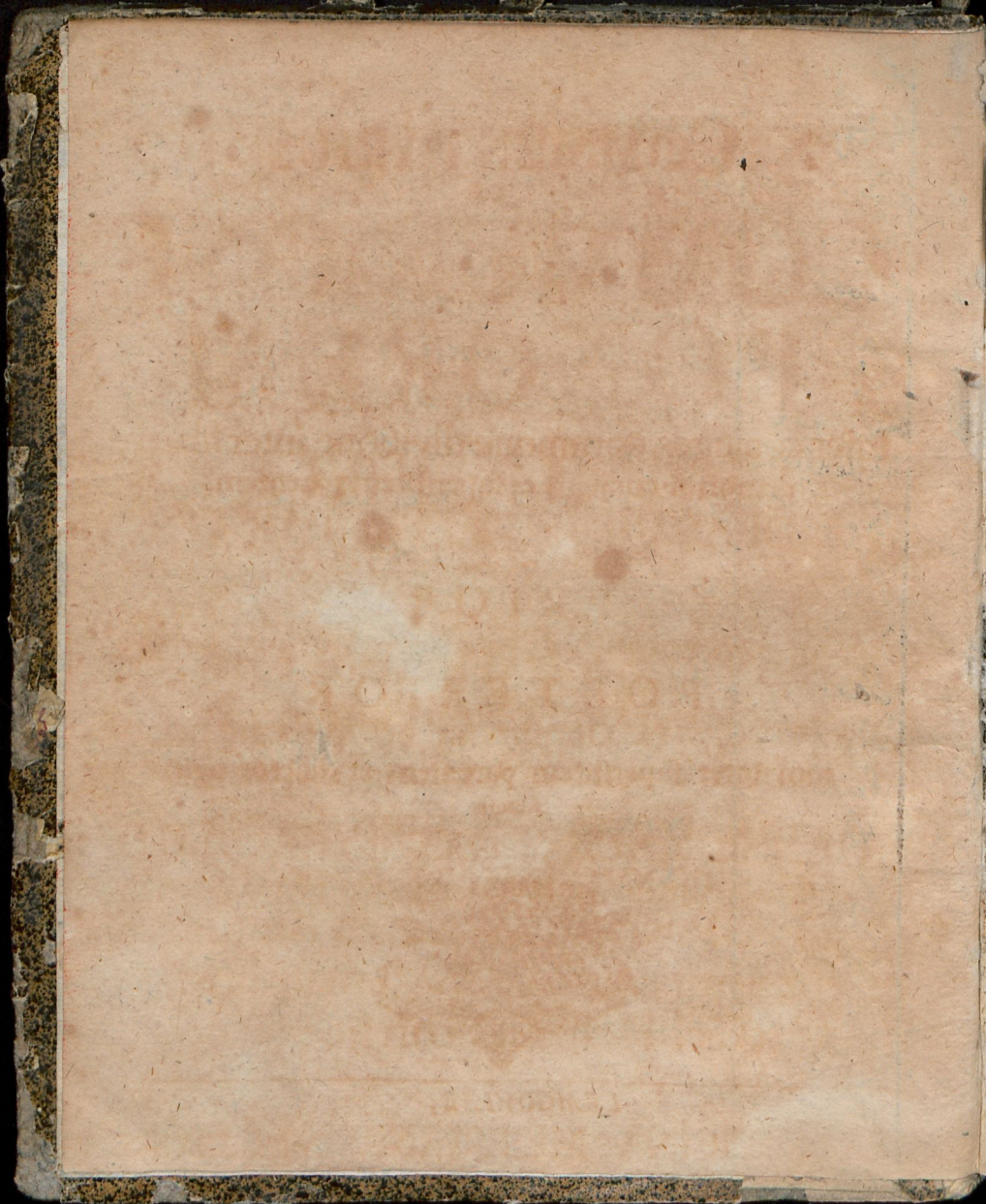
oo

7

Nr.	Auctores	Titulus
1	Weyer	Tractat. de communione bonorum.
2	Bergen	De discrimine bonorum uxoris.
3	Hemmerich	- Societate bonorum commerciali.
4	Boehmer	- ratione decidendi controversiarum circa portionem statutariam conjugum. dimidio acquiesus conjugalis.
5	Reinhardt	- bonis uxoris malefice defestricis.
6	Siegel	- pactis antenuptialibus.
7	Willenberg	- pactis antenuptialibus.
8	Berger	Utrum pacta dotalia ex patris sint interpretanda.
9	Rivinus	De pactis dotalibus in quantum statuti derogent vel minus.
10	Sartner	- distinctione inter dotem & parapherna.
11	Dinkler	- evictione dotis.
12	Reinhardt.	- remediis emendande ~~defectioni~~ ex dote.
13	Hering	- Retentione in securitatem dotis permissa.
14	Broch	- valida illatorum confessione a marito facta.
15	Ettor	An dotalitium cesset propter secundas nuptias.
16	Lehner	De dotalitio.

Q. D. B. V.
DISSERTATIO IVRIDICA
DE
**BONIS VXORIS
MALITIOSAE DESERTRICIS,**

8
Von
**Bermögen einer Frauen, so den Ehemann
bößlich verlässet,**

Q V A M
ILLVSTRIS IVRECONSVLTORVM ORDINIS
C O N S E N S V
P R A E S I D E
DN. IOH. GOTTLIEB SIEGELIO, D.

IVR. FEVD. PROF. PVBL. ORDIN. ACADEM. SYNDIC. REG.
ET ELECTOR. CVRIAE SVPREMAE, NEC NON CONSIST.
LIPSIENS. ADVOCATO,

DIE XXIV. SEPTEMBR. MDCCXXXIII
PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI
SVBMITTIT
AVCTOR ET RESPONDENS
GEORGIVS ZACHARIAS WINCKLERVS,
A. M. LIPSIENS.

LIPSAE
EX OFFICINA LANGENHEMIANA.

DE
BONIS Vxoribus
MATIONISAE BERTRICIS

Georgius Zacharias Winklerus
A. M. 1732

ILLVSTRIS IRECONSULTORVM ORDINIS
CONS. N. S. V.
P. R. A. S. I. D. E.
DN. IOH. GOTTLIEB SIEGELIO, D.
IUR. CAND. PRINC. IURIS ACAD. SYNDIC. REG.
ET ELECTOR. CURIAE SVBIECTAE, REG. NON CONSIST.
LITIMENS ADVOCATO.

Die XVII. SEPTEMBER. MDCCXXXII.
PVBlico FRVDITORVM EXAMINI
VACTOR ET RESPONDENS
GEORGIVS ZACHARIAS WINKLERVS
A. M. 1732

PIPSIAE
EX OFFICINAE LANGENHEIMIANAE

Q. D. B. V.

§. I.

Vicissitudines rerum, iuriumque varietatem, discrimen inter vxoris bona procreasse, dubio caret. Dum Romani confarreatione matrimonium contrahendi morem tenebant, maritus omnia bona vxoris dotis nomine accipiebat. ^{a)} Vxor enim confarreatione marito in manum conueniens in huius potestatem transibat, et a patris imperio liberabatur, ^{b)} vnde TERENTIVS: ^{c)}

Te isti viro do amicum, tutorem, patrem,
Bona nostra haec tibi committo, et tuae mando fidei;
Hanc mihi in manum dat.

Quod veritati quoque consentaneum, vbi, nuptias vsu fieri, erat solitum, quia vxor pariter in manum conueniebat, atque in mariti potestatem redigebatur. ^{d)} Ritibus hifce cessan-

A 2

- ^{a)} CICERO *Topic. cap. IV. verb. cum mulier viro in manum conuenit, omnia, quae mulieris fuerunt, viro sunt dotis nomine.*
^{b)} ANTON. HOTTOMANNVS *de rit. nupt. c. XX. in Graeu. Thes. Tom. VIII. p. 1128.*
^{c)} *Andria Act. I. Scen. V.*
^{d)} CIC. *pro Elacco cap. XXXIV. HUBER. in praefect. ad Pand. Lib. XXIII. Tit. II. §. II. HEINECC. in Antiquit. Roman. Lib. I. Tit. X. §. XIV.*

Causa discriminis vxoris bonorum.

cessantibus et nuptiis domum ductione celebratis ^{e)} vxor in patris potestate manebat, ^{f)} hinc omnia ipsius bona marito dotis nomine neutiquam acquirebantur, sed dos discrete constituenda ^{g)} a reliquis bonis, quae parapherna audiebant, distinguebatur. ^{h)}

§. II.

*Germani di-
versas species
bonorum vxor-
is non agno-
scunt.*

Primis temporibus apud Germanos foeminarum opes admodum tenues apparent. ⁱ⁾ Lex Ripuaria ^{k)} foeminas cum virili sexu concurrentes ad hereditatem autaticam non admittit. Lex Salica ^{l)} a terra Salica istas penitus excludit. Lex Saxonum ^{m)} filias extantibus filiis a successione arcet.

Lex

^{e)} *L. ff. de R. N. C. VIAC. interpretat. in Paul. sentent. Lib. II. Tit. IX. ad §. V. verb. domus igitur viri est domicilium matrimonii. Domum aedificabant olim, qui uxorem ducebant, ex quo PITISCVS in Lexic. Antiquit. Rom. Tom. I. voc. Domus, credit natum illud HESIOD. Oper. n. 403.*

Οικὸν μὲν πατρικὴν, γυναικῶν τε. Domum quidem prius, deinde uxorem.

^{f)} *L. 2. §. 2. ff. soluto matrim. dos quemadmodum per. l. 20. ff. ad L. Iul. de adulteriis.*

^{g)} *Dos enim aut datur, aut dicitur, aut promittitur. VLP. IAN. Fragm. Tit. VI. §. I.*

^{h)} *VLP. IAN. in l. 9. §. 3. D. de iur. dotium.*

ⁱ⁾ *Vnde ad virum Germanum, qui ipse oneribus matrimonii ferendis par hand erat, verba, quibus ille Menandri seruus suae domus miseriam*

ad apud GELLIVM II. 23. ita exposuit:

O ter infelicem, qui pauper vxorem ducit

Operamque dat liberis, quam male ponit calculos.

recte trahebantur.

^{k)} *Tit. LVI. cap. IV. sed cum virilis sexus extiterit, foemina in hereditatem autaticam non succedat.*

^{l)} *Tit. LXII. cap. VI. de terra vero Salica in mulierem nulla portio hereditatis transiit, sed hoc virilis sexus acquirit, hoc est, filii in ipsa hereditate succedunt.*

^{m)} *Tit. VII. cap. V. qui defunctus non filios, sed filias reliquerit, ad eas omnes hereditas pertinet, tutela vero earum fratri vel proximis patrum generis deputetur. Et in cap. VIII. qui filiam ac filium habuerit,*

62

M A L E T I O S A E D E S E R T R I C I S. 3

Lex Angliorum et Werinorum ⁿ⁾) pecuniam et municipia pariter in subsidium, res autem vtenfiles simpliciter filiabus tribuit. Cui omnino consequens est, foeminas Germanorum parum olim in bonis habuisse, occasionem itaque discrimen bonorum vxoris introducendi non adfuisse; proinde haud mirum, quod, teste TACITO, ^{o)}) vxor non marito, sed hic vxori dotem obtulerit. Solidis igitur argumentis Illustr. GAERTNERVS ^{p)}) demonstrauit, apud Germanos bonorum vxoris vnā eandemque semper fuisse conditionem, et maiores nostros nullam hac in causa admisisse distinctionem.

§. III.

Ius Saxonicum iuris ciuili magis, quam Germanici rationem habens, bona vxoris in dotalia et paraphernalia partitur, quibus nouam speciem, receptitia scilicet, adiecit. ^{q)}) Vocabulum quidem receptitii reperitur in iure Romano, ^{r)}) *In Saxonia bona vxoris in dotalia, paraphernalia et receptitia distinguuntur.*

A 3

e) filius vxore ducta et filium genuerit, et mortuus fuerit, hereditas patris ad filium filii, id est, nepotem, non ad filiam pertinet.

n) Tit. VI. cap. I. hereditatem defuncti filius, non filia, suscipiat. Si filium non habuit, qui defunctus est, ad filiam pecunia et mancipia, terra vero ad proximam paternae generationis consanguineum pertineat. et Cap. VI. Mater mortuus filio terram, mancipia, pecuniam dimittat, filiae vero spolia colli, id est, murenas, nuscas, monilia, inares, vestes, armillas, vel quicquid ornamenti proprii videbatur.

o) de mor. Germ. c. XVIII.

p) in Disp. iuris Romani distinctionem inter dotem et paraphernalia foris Germaniae non esse accommodandam, Lipsiae 1720. habita §. VI.

q) O. P. R. ad Tit. VIII. §. 1. in fin. auch hierbey inter bona dotalia, paraphernalia und receptitia kein Unterschied gemacht werden. Mandat. Von Verschreibungen und Obligationen derer Weibes-Personen vom 18. Nou. 1722.

r) in L. 31. §. 2. ff. de donat. mort. causa verb. Sed et dos, quam quis in mortem mulieris a marito stipulatur, capitur, sane mortis causa, cuius generis dotes receptitiae vocantur. VLP. FRAGM. Tit. VI. §. V. Aduentitia autem dos semper penes maritum remanet, praeterquam, si is, qui

verum de dote receptitia pronuntiatur, quae dicebatur; quam post mortem vxoris reddi sibi dotem constituens a marito stipulabatur. Neque effato Imperatorum THEODOSII et VALENTINIANI ^{s)}) bona receptitia a paraphernis distantia defendi possunt, quum inde vxoris potestas marito administrationem bonorum paraphernalium adimendi saltem deriuetur. Illud forsitan haud negandum, Romanis receptitia et paraphernalia vna eademque fuisse, ita, vt, quae bona vxoria antea receptitia, deinceps paraphernalia vocata fuerint. ^{v)})

§. IV.

*Describuntur
bona dotalia,*

paraphernalia

receptitia.

*Res vtensiles
bonis recepti-
titi adnume-
rantur.*

Bona dotalia dicuntur, quae iure proprietatis et usus-
fructus ab vxore vel alio huius contemplatione in maritum
ad sustinenda matrimonii onera transferuntur, remanente
tamen dominio naturali apud vxorem. Paraphernalia vo-
cantur, quorum usufructum et administrationem vxor in
maritum transfert, proprietatem autem sibi retinet. Recepti-
tita denique sunt, quorum et proprietatem, et usufructum,
et administrationem vxor sibi reseruat. ^{v)}) In rebus
vtensilibus lex vxori haec omnia reseruat, hinc mulier Ge-
rada libere vti valet, nec opus habet, vt mariti consensum
in ea administranda vel alienanda imploret, ^{w)}) nisi huius
interfit, vt puta in rebus ad communem rei familiaris usum
comparatis, v. c. lectis, puluinaribus, linteamentis, mappis,
etc. quum alioquin maritus teneatur ad nouas eiusmodi spe-
cies

*qui dedit, vt sibi redderetur, stipulatus fuit: quae dos specialiter recep-
titia dicitur.*

^{s)} in l. 8. C. de pact. conu.

^{t)} HUBER. l. c. Tit. III. §. XV.

^{v)} BERGER. Disp. de discrimine bonor. vxoris §. III.

^{w)} CARPZOV. Disp. de iur. foeminar. singular. Dec. VI. post. VI. n. 46.

MALITIOSAE DESERTRICIS. 7

cies coëmendas.^{x)} Ex statuto autem, quo successio in Geradam marito defertur, vti hic Lipsiae,^{y)} maritus ius rerum Geradicarum alienationem impediendi deriuare haud potest,^{z)} siquidem eiusmodi statutum marito viua vxore in res Geradicas nullum ius, sed meram spem eas quandoque lucrandi concedit; quae spes, marito ante vxorem vita decedente, ad heredes neutiquam transit. Maritus tali casu iurium cognatarum particeps redditur; quemadmodum vero vxor Geradam sine consensu cognatae distrahere valet,^{a)} ita et irrequisito mariti consensu procedit. Neque contrarium *Const. El. VII. P. III.* continet, quum vxorem tantum prohibeat vltima voluntate adimere, quae post ipsius obitum e bonis suis marito debentur, et iam *Const. El. XIV. P. II.* vltimae voluntates, in quibus de Gerada disponitur, inualidae declaratae sunt.

§. V.

Vxoris bonorum haëtenus summatim exppositorum alia conditio est constante matrimonio; alia soluto. Et sicuti matrimonium vel morte, vel adulterio, vel malitiosa desertione soluitur; ita solutione matrimonii contingente, vna eademque iura circa bona vxoris non vbique obtinent, sed iuxta modum, vnde matrimonium solutum, variare solent. In praesenti animus est, inquirere, quid iuris sit circa bona vxoris, ob cuius malitiosam desertionem matrimonii vinculum per sententiam sublatum.

*Transitio ad
thema.*

§. VI.

x) BERGER. *Disp. citat. §. XXXIII.*

y) Ciues Academici nunc pariter tali statuto fruuntur.

z) Dissert. CARPZOV. *Disp. alleg. n. 47. Id. ad Const. El. VII. P. III. def. VI. FINCKELTHVS. Observ. LXXXI. n. 24. seqq.*

a) *Const. El. XIV. P. II.*

§. VI.

An apud Germanos malitiosam ob desertionem matrimonium soluta fuerint.

An inter Germanos malitiosa desertio causis diuortii adnumerata fuerit, non accurate determinari potest. Vxorem adulteram domo maritum expulisse, TACITVS testatur. ^{b)} Pariter in capitularibus CAROLI M. et LUDOVICI PII Lib. VI. Tit. LXXXVII. legitur: nullus coniugem propriam, nisi, vt sanctum Euangelium docet, fornicationis causa relinquat, et Tit. CXCI. et secundum Domini mandatum legitimum coniugium nequaquam posse vlla occasione separari excepta causa fornicationis. De malitiosa desertione autem, diuortii causa, testimonium luculentum inuenire haud potui. Et nihilo secius autumo, quod ex iure Germanico fundamentum decidendi quaestionem, quid iuris sit circa bona vxoris, malitiosae deserticis, mutuari queat: quum dispositio de diuortio in genere extet, et illius causam malitiosa desertio iure diuino ^{c)} suffragante constituat.

§. VII.

Duo loca Iuris Provincialis Saxonicæ de diuortio agunt. Lib. I. art. XXI. et Lib. III. Art. LXXIV.

Duo sunt loca iuris Saxonici Provincialis, quæ diuortii mentionem iniiciunt eiusque effectum demonstrant. Vnus in *Lib. I. Art. XXI.* alter in *Lib. III. Art. LXXIV.* occurrit. Si ad versionem Latinam respiciamus, iudicari non potest, qui coniux nocens quique innocens fuerit? Diuortium si iure fuerit celebratum, verba utrobique sonant. Verum textus vernaculus videtur definire, quis deserens, quis desertus? In *Art. XXI.* continetur: *Wird aber*

^{b)} de mor. Germ. cap. XIX. verb. Paucissima in tam numerosa gente adulteria, quorum poena praefens et maritis permessa. Accisis criminibus nudatam coram propinquis expellit domo maritus, ac per omnem vicium verberare agit. Publicatae enim pudicitiae nulla venia; non forma, non actate, non opibus maritum inuenerit.

^{c)} I. ad Corinth. VII. v. 25.

aber ein Mann mit Recht von seinem Weibe geschieden, in *Art. LXXIV.* autem casus inuersus proponitur: Wird ein Weib mit Recht von ihrem Manne geschieden. Quemadmodum itaque prior locus maritum innocentem, posterior e contrario vxorem innocentem tradit; ita per se patet, *Art. XXI.* huius loci esse. Verba ipsius huc spectantia ita se habent: Wird aber ein Mann mit Recht von seinem Weib geschieden, sie behält doch ihre Leib-Zucht, die er ihr gegeben hat an seinem eigen. Satis perspicue inde probari potest, quod vxor deserens omnia sua bona retineat. Si enim mulieri desertricis dotantium in bonis mariti constitutum manet, multo magis propria bona manebunt. Cui accedit, quod mulier adultera nec iura sua, nec hereditatem perdat. ^{d)} Ergo nec amissio bonorum statuenda, dum vxor maritum malitiose deserit, magis namque peccare in maritum vxorem impudicitia, quam malitiosa desertione, vel inde apparet, quod ex adulterio partus suppositio metuenda, ex desertione non aequet.

*Prior locus
huc pertinet.*

§. VIII.

Leges Romanorum ob malitiosam desertionem marito repudium vxori mittendi, concedunt licentiam, ^{e)} quare nunc bona vxoris malitiosae desertricis secundum ius civile consideranda erunt. Quod ad dotem, inter profectitiam et aduentitiam distinguendum; illam maritus vxorem citra rationabilem causam foris pernoctantem abiiciens lucratur, ^{f)} siue vxor deserens potestate patris exierit, siue in

*Iure Romano
maritus ob
vxoris malitiosam desertionem dotem
profectitiam
indistincte lucratur.*

d) *Iur. Prouinc. Lib. I. art. V. verb.* Ein Weib mag mit Unkenschheit ihres Leibes ihre weibliche Ehre kräncken, ihr Recht verliert sie aber damit nicht, noch ihr Erbe.

e) *Nou. XXII. c. XV. §. 2. Nou. CXVII. c. VIII. §. 1. 8. §. 3. C. de repud.*

f) *LL. sub e allegatis.*

ea adhuc constituta fuerit, quum leges marito innocenti lucrum dotis tribuentes inter mulierem in potestate patris existentem, et ea liberatam discrimen non faciant, nec aliunde illius applicatio ad nostrum scopum defendi possit; potius refellitur, si ad rationem, cur marito dos cedat, respiciamus, videtur ea esse, vt mulierum cupiditas vagandi refragnetur, earumque malefacta et transgressiones obligationis, voluntati mariti morem gerendi, amissione dotis coercantur, siquidem mulier indotata non facile occasionem ad secunda transeundi vota, quae Imperator Iustinianus ^{g)} post quinquennium permittit, inueniet. Haec ratio autem locum sibi vindicat, siue mulier defunctae filiafamilias, siue materfamilias sit.

§. IX.

In aliam opinionem abit STRVVIVS ^{h)} autumans, quod diuortio facto, cui vxor causam praebuit, dotem profectitiam maritus tunc lucretur, si vxor emancipata, vel eius pater defunctus fuerit, vxore autem patriae potestati adhuc subiecta, dos profectitia ad patrem reuertatur. Hanc sententiam et PETRVS MÜLLERVS ⁱ⁾ amplectitur. STRVVIVS fundamentum suae opinionis ex *Nou. XXII. c. XIX. l. 71. ff. de euiet. l. 5. ff. de diuort. l. 19. ff. solut. matrim.* mutuatus est, MÜLLERVS autem ex iure patri quaesito, cui malitiosa defertio filiae praedjudicare haud posset, deriuauit. Verum hisce non obstantibus, thesis nostra firmo stat talo, dum argumenta contraria facillimo negotio dilui possunt. *Nou. XXII. c. XIX.* prohibet coniuges sine consensu parentum repudia scribere, et sibi inuicem mittere, rationem in prae-

Dissentit Struuius et Müllerus, si vxor defertrix in patria potestate adhuc existat.

Struuii argumenta examinantur.

g) in *Nou. XXII. c. XV. §. 1. et c. XVIII. in fin.*

h) *Exerc. ad Pand. XXX. tb. XLIX.*

i) in additam. ad STRVV. *Exerc. XXX. tb. XLIX. not. sub 7.*

MALITIOSAE DESERTRICIS. II

praeiudicio parentum ponit, idque respectu patris mariti ita demonstrat, vt, si dotem aut donationem antenuptialem susceperit, facto repudio subiaceat exactioni vtriusque, ratione patris vxoris autem praeiudicium speciatim non indicatum, facile tamen inueniri potest, si ad effectum diuortii, qui vxore causam dante amissionem dotis gignit, respiciatur, vnde prono alueo fluit, Nou. allegatam magis ad thesin nostram propugnandam, quam destruendam, facere. *L. 7^a ff. de euict.* de diuortio plane non agit, sed casum, vbi fundus dotalis constante matrimonio euictus, sistit, et quaerit, an pater, qui fundum istum dotis nomine dederit, durante matrimonio ad euictionem agere possit? Si filia in potestate sit, quaestio simpliciter affirmatur; circa emancipatam autem ratio dubitandi praemittitur, quod vno casu, scilicet in matrimonio mortua, dos ad patrem regrediatur, vnde colligitur, quod patri constante matrimonio ius, euictionem exigendi, haud competere videatur: tandem patri potestas, litem ad euictionem intendendi conceditur. Tantum hinc abest, vt mens huius legis sit, soluto matrimonio alios effectus doti profectitiae pro filia in patria potestate existente, alios doti pro emancipata constitutae, tribuere, vt potius iura patri repetitionem dotis profectitiae soluto matrimonio permittant, etiamsi filia emancipata fuerit. ^{k)} *Lex 5. ff. de diuort.* supponit casum, vbi socer cum genero transiegit, dotem sibi reddi, si ipso viuo vxor in matrimonio decederet, hoc casu autem non existente, dotem generum lucrari. Mulier huius conuentionis gnara in odium patris et amorem viri diuertit, vt superstite patre vita non fungeretur in matrimonio, itaque vir dotem lucraretur. Verum lex patri contra fraudem filiae succurrens, ipsi exactionem do-

B 2

k) *L. 10. pr. ff. solut. matrim. dos quemadmod. petat.*

tis concedit, atque si constante matrimonio obiisset filia. Distinctione igitur inter lucrum dotis pacto et lege innitens, eiusque applicatione ita adhibita, ut in lege commemorata vxoris diuertentis animus fuerit maritum lucro dotis vi pacti afficiendi, dubium inde ortum dimouetur. Lex denique 19 ff. solut. matr. continet thesin, quod muliere diuertente et actione ad repetitionem dotis a patre mota, his expiret, si vxor consensu patris in matrimonium reuersa fuerit.

Mülleri variationes constituantur.

PETRI MÜLLERI argumento, ex iure patri quaesito defuncto, ante omnia obiicitur, quod si illius ratio habenda esset, indistincte pater diuortio dotem exigeret, siue filia sui iuris fuerit, siue non, quum et priori casu iuxta legem in §. antecedente not. sub k. commemoratam, patri dotanti ius indubitatum competat, et tamen MÜLLERVS marito lucrum dotis relinquit, dum vxor emancipata causam diuortio praebuit. Neque fundamentum inuenire est, quod patri filiamfamilias dotanti maius tribuat ius, quam si filiae emancipatae dos constituatur. Resumamus autem MÜLLERI argumentum, indeque dubium in genere contra thesin §. VIII. allatam ita formemus. Si pater iure, dotem profectitiam, mortua filia in matrimonio, repetendi, gaudeat, filia ansam diuortio suppeditans patri praeiudicium creare ipsiusque ius minuere, aut plane auferre nequit, quum essato Papiniani¹⁾ alteri per alterum iniqua conditio non debeat inferri. Haec dubitandi ratio legis dispositioni expressae derogare nequit, ne autem ista iniquitatis arguatur, paucis demonstrabo, iustas adesse causas, cur factum filiae patri sit detrimento. Vxore occasionem diuortio prae-

1) in l. 74. ff. de R. I.

praebente, maritus et pater praeiudicio auertendo impendunt operam. Vtriusque intentio expleri nequit, hinc quaeritur; quem praeferrere aequius sit? Et quum pater ab omni culpa non alienus, quando filia maritum deserit, circumspicienda enim educatio filiam forsitan moratorem reddidisset; marito autem prauis moribus vxoris ita imputari nequeant, aequitate exigente mariti conditio melior habita fuit. Cui accedit, quod marito dorem lucrante vxoris desertricis improbitas magis coërceatur, quam si dos ad patrem reuertatur, siquidem hoc casu non solum pater absque incommoditate filiam ad secunda vota transeuntem rursus dotare possit, verum etiam post ipsius obitum, filiae patri succedenti, maior hereditatis portio obueniret, quae consideratio et forsasse in causa fuit, cur ne quidem post obitum mariti dos ad patrem regrediatur. Si autem lex patri, mortua filia, repetitionem dotis concedens extaret, nihil contra ipsam monendum foret.

§. XI.

Thesis iuris Romani de dote profectitia haecenus factis dilucidata, limitationem quodammodo patitur, si ex vxore desertrice liberi nati fuerint, hisce enim dominium in dote seruatur, ^{m)} vsusfructus autem penes patrem, quoad viuit, remanet, ⁿ⁾ vnde inter talem dorem et peculium aduentitium liberorum insigne intercedit discrimen. Pariter et limitatio thesicos notanda, si pater stipulatus est, dorem sibi reddi, quando matrimonium solutum, maritus enim in talem stipulationem consentiens iuri dorem lucrandi, si vxor diuortio causam dederit, renunciauit, et patris iuri perfecte tunc quaesito filia praediudicare nequit. Aliter

Si ex vxore desertrice liberi nati fuerint, his dominium in dote profectitia conseruatur.

B 3

sentien-

m) *Non. CXVII. c. VIII. pr. l. 8. §. 7. C. de repud.*

n) *c. l. 8.*

fentiendum, si pater reditum dotis in casum mortis filiae sibi reseruauerit, haec pactio continens ea, quae iam iuris sunt, diuortium non comprehendit, hinc illo praeuia vxoris culpa subsecuto, decisio quaestionis, cuiam dos cedat? non ex conuentione, sed legis dispositione deriuanda. Neque nocet, quod iuxta *l. 5. ff. de diuort.* casus mortis casum diuortii complectatur, nam hoc tum demum procedit, quando vxor et maritus in praeiudicium patris colludunt, ne maritus facto illicito suam conditionem faciat meliorem. Non tamen patri ita pacifcenti, ius, mortua filia dotem marito condicendi, adimendum esse duco, modo verba, quibus transigentes vsi sunt, non ostendant, de casu contingente haud fuisse cogitatum.

§. XII.

Dos aduentitia, facto diuortio, marito innocenti cedit,

nisi dans, soluto matrimonio, eandem sibi restitui, stipulatus sit.

Generalitas legum in §. VIII. lit. sub e. commemoratarum marito lucrum dotis tribuentium, si ob malitiosam desertionem vxoris matrimonium soluatur, ad dotem aduentitiam eo rectius trahitur, quo certius est, dotem aduentitiam vxore mortua ipsius heredes petere, ^{o)} quare vxor, cuius ob desertionem maritus dotem aduentitiam lucratur, suis heredibus tantum praeiudicat, quod praeiudicium tamen in liberos non cadit, quia his extantibus proprietatis dotis aduentitiae seruatur. Alia sententia amplectenda, si quis stipulatus sit, dotem aduentitiam soluto matrimonio sibi restitui; tunc enim diuortio facto, dotem ad stipulatore reuerti, disertis dispositum est verbis. ^{p)} Quod si autem dotem aduentitiam dans, pactio de reditu in casum mortis vxoris inierit, dos, diuortio ob culpam vxoris facto, manet

^{o)} *l. vn. §. 6. C. de rei vxor. act. Nou. XCIX. c. I.*

^{p)} *l. 24. C. de iur. dot.*

manet penes maritum, quoad vxor viuit, hac vero decedente conuentio illa effecta sua producit.

§. XIII.

Vxore indotata diuortio causam praebente, maritus quartam partem ex mulieris substantia lucratur, quae pars tamen centum libras auri non excedat. ⁴⁾ Liberis extantibus solus vsusfructus illius quartae patri competit, proprietatis vero ipsis cedit. ⁵⁾

Si vxor indotata maritum deseruerit, hic quartam partem ex eius substantia lucratur.

§. XIV.

Dispositionum poenaliu[m] extensionem haud suscipiendam esse, caret dubio, ⁶⁾ cui consequens est, quae haecenus de dotis amissione dicta fuerint, ad bona parapherna praeter dotem illata neuiquam trahi posse, haec vxori, licet ob eius culpam diuortium factum, vsusfructus et proprietatis iure manent; vnicum tamen casum excipiendum esse, autumo. Donationem propter nuptias bonis paraphernis vxoris adnumero. Quaecunq[ue] enim bona vxoris sub ambitu dotis non veniunt, ea iure ciuili ad parapherna referenda; donatio propter nuptias non ad sustinenda matrimonii onera, sed in securitatem dotis, ⁷⁾ introducta, proinde donationi propter nuptias non inter dotalia, sed paraphernalia, locus assignandus. Et licet plures Doctores asserant, ⁸⁾ constante matrimonio vxori non dominium in re propter nuptias donata, sed meram hypothecam,

Bona paraphernalia vxor maritum deserens, non amittit.

Excipitur donatio propter nuptias.

q) l. 17. §. 1. C. de repud.

r) c. l. 11.

s) l. 155. §. 2. ff. de R. I. C. 49. cod. in 6to.

t) l. fin. pr. C. de donat. ante nupt.

v) LAVTERB. Colleg. Praef. Lib. XXIII. Tit. III. §. XLI. PETR. MÜLLER. in addit. ad Struu. Exerc. XXX. tb. XXXVI. not. sub p. ECKOLT. ad Pand. Libr. XXIII. Tit. III. §. VIII.

*Dominium et
hypotheca in
re propter nu-
ptias donata
defenditur.*

cam, competere, inde tamen veritas assertionis meae offensionem non sentit; quum nihil vetet hypothecas et pignora, quibus vxor gaudet, et in numero paraphernorum collocare. Deinde maiori fundamento dominium rei propter nuptias donatae vxori asseritur, quam negatur. ^{w)} Leges ^{w)} disertis verbis vxori res propter nuptias donatas, matrimonio adhuc constituto, vindicandi tribuunt potestatem, et indubitatus effectus domini est rei vindicatio. ^{u)} Cuicumque igitur ius rem vindicandi conceditur, illi dominium rei necessario quoque concedendum. Dissidentes quidem vrgent, 1) indubium esse, mulierem ius pignoris in rebus propter nuptias donatis habere, pignus autem rei suae nullo modo consistere posse, ^{x)} 2) nudis pactis non transferri dominium, sed traditionibus. Verum discussio dubiorum illorum non erit difficilis. Equidem non nego, mulieri tacitam hypothecam intuitu donationis propter nuptias constitutam esse, quum leges ^{y)} ea de re satis clare disponant; at nondum satis constat, an hypotheca specialis, an generalis sit nominanda? Si posteriorem defendamus, res erit salua, et in alia re dominium, in alia hypotheca deprehenditur. ^{z)} Quodsi autem et hypotheca specialis asseratur, idque si res propter nuptias donata sit species, in vna eademque re, proprietas et hypotheca admittatur, neutiquam tamen procreatur paradoxum, dummodo cum SWENDEN-DÖRFFERO ^{z)} distinguamus, inter dominium ex iure singulari et ex iure communi competens. In re ex iure communi propria, pignus non subsistit, dominium autem ex iure speciali adquisitionem hypothecam non semper respuit;

ita

w) l. 29. C. de iur. dot. Nou. XCVII. c. VI.

x) l. 45. ff. de R. I. l. pen. in fin. ff. de except. rei iudic.

y) l. 29. C. de iur. dot. l. 12. §. 2. C. qui pot. in pign.

z) in not. ad Eckolt. c. 1. verb. non aequae.

MALITIOSAE DESERTRICIS.

ita legatario in re legata dominium et hypotheca, ^{a)} pariter et pupillo in rebus sua pecunia a tutore emtis, ^{b)} tribuitur, quae omnia et recte ad res propter nuptias donatas trahuntur, et responsionem ad alterum dubium vna continent, siquidem tralaticium est, saepius dominia non traditionibus, sed ipso iure adquiri.

§. XV.

Quamvis itaque satis probatum sit, donationem propter nuptias partem bonorum vxoris paraphernorum constituere, et, diuortio ob vxoris culpam facto, paraphernalia ad vxorem redire, dubio careat; nihilo tamen minus donatio propter nuptias perit, ^{c)} eiusque effectus nullus amplius apparet, si vxor diuortio causam dederit, cuius rei ratio est, quod tali casu qualitas dotis extincta, hinc securitati dotis alterius studere, superuacaneum est. Neque ista ex ratione conseruatio donationis propter nuptias tunc propugnanda, si liberis extantibus proprietates dotis seruetur, quum liberis in bonis patris ob bona materna hypothecam competat. ^{d)}

Donatio propter nuptias, vxore maritum deserente, perit.

§. XVI.

Haec de vxoris deserttricis bonis, quoad viuit, sufficiant; restat, vt paucis ostendam, quid LL. Romanae de iis post obitum vxoris disponant. Bonorum possessio, vnde vir et vxor, qua coniux superstes, coniugi sine heredibus decedenti ex alle succedit, pariter et Imperator Iustinianus nouum beneficium, ^{e)} quo superstes coniux cum extantibus

Maritus vxori deserttrici non succedit.

a) l. 1. c. comm. de legat.

b) l. 2. ff. quand. ex fact. tut. l. 7. pr. ff. qui pot. in pign.

c) Nou. XXII. c. XV. §. 2. l. 8. §. 5. C. de repud.

d) L. 6. §. 4. C. de bon. quae lib.

e) in Nou. LIII. c. VI. et Nou. CXVII. c. V. extans.

bus liberis communibus, vel his deficientibus; cum aliis heredibus certo modo ad successionem admittitur, supponit, usque ad mortem coniugis matrimonium substituisse, ^{f)} hinc nullum dubium, quin maritus vxori, ob cuius malitiosam desertionem matrimonium solutum, nulla ratione succedere possit. Neque obstat, quod disquisitio praesens sit otiosa, quum lex posterior ^{g)} prohibeat, virum ex substantia mulieris post ipsius obitum partem certam accipere; id enim de casu intelligendum, vbi maritus iniustum repudium misit vxori. ^{h)}

§. XVII.

De tribunali nunc discedo et fora Saxonica viso. Ea docent, conditionem vxoris malitiosae deserttricis duriozem esse, quam iure ciuili, attamen et animaduerto, praecipua non semper conspirare, prout casus nouissime in causa L.A.K. contra L.K.L. coram Academia Lipsiensi ventilatus sententiaeque ibidem latae, quas in fine Dissertationis legere est, commonstrant. Operae hinc pretium erit, bona vxoris deserttricis secundum ius Saxonicum Electorale delineare.

I V X

f) l. vn. §. 1. ff. vnde vir et vxor, verb. vt autem haec bonorum possessio locum habeat, uxorem esse oportet mortis tempore. Neque verba posteriora: sed si diuortium quidem secutum sit, verumtamen iure durat matrimonium: haec successo locum non habet, aliud demonstrant, VERPIANVS enim in verbis subsequenibus: hoc autem in huiusmodi speciebus procedit; libera ab inuito patrono diuertit: Lex Iulia de maritandis ordinibus retinet istam in matrimonio; dum eam prohiberet nisi nubere inuito patrono; item Iulia de adulteriis, nisi certo modo diuortium factum sit, pro incesto habet, mentem suam ita explicat, vt diuortium illegitimo modo factum effectus respectu Patroni, tanquam partis innocentis, non producat.

g) Nou. CXVII. c. V. verb. virum enim in talibus casibus quartam secundum priorem nostram legem ex substantia mulieris accipere, modis omnibus prohibemus.

h) LAVTERB. Colleg. Pract. P. II. de success. iur. nouiss. §. XLVI. p. 1149.

Conditio vxoris deserttricis iure Saxonico durior est, quam iure Ciuili.

re. Unica lex in iure patrio extat, effectus malitiosae desertionis definiens. *Constitutio XXVI. P. III.* eos ita exprimit: Da der Mann die Frau oder die Frau den Mann, bößlich verläßet, von ihm wegläuft, oder in großer Leibes-Schwachheit, darinne er oder sie gestorben, deseriret, und solche Ursachen zu recht erheblich erkandt worden; so soll dem schuldigen und verbrechenden Theil dasjenige, so ihm aus der Ehestiftung, Statute, Gewohnheit oder Rechte von des Verstorbenen Gütern gebühret, auf dem Fall, da des Verstorbenen Erben solches wiederfechten, nicht folgen, sondern denen Erben zuerkandt werden; es wäre denn die Ehescheidung zwischen Mann und Weib zu Recht erkandt, oder der verstorbene Ehegatte hätte dem schuldigen Theil bey seinem Leben verziehen, oder in seinem Testament nachfolgendes etwas vermachtet; darben wir es auch bleiben lassen. Verum Constitutio illa tantum de casu loquitur, vbi per sententiam vinculum matrimonii viuo coniuge deserto non solutum, et partem nocentem superstitem eo lucro, quod aliis ex bonis defuncti cepisset, priuat, vnde Constitutio ista nostrum scopum haud adiuuat. Neque in contrarium verba: es wäre denn die Ehescheidung zwischen Mann und Weib zu Recht erkandt, adduci possunt; tantum enim abest, vt hisce verbis solutio matrimonii quoad vinculum, vt potius separatio quoad thorum et mensam comprehendatur; siquidem exceptionem regulae antea traditae verba ista continent, regula autem vult, vt coniux deserens ex bonis defuncti innocentis nihil lucretur, cui consequens est, exceptionem ad casum, vbi matrimonii vinculum per sententiam solutum, respicere non posse, quum nullum dubium, quin tunc superstes coniux nocens ex defuncti bonis nihil capere possit. Vt autem

*Const. El.
XXVI. P. III.
exponitur.*

B. L. omni dubio circa sensum Constitutionis commemorata liberetur, istum clariorem reddam. Constitutio potissimum odio afficit coniuges, qui se ipsos officiis suis absolunt, indeque heredibus coniugis deserti, coniugi deserti, ex bonis defuncti lucrum petenti, contradicendi tribuit facultatem; mitius autem cum iis coniugibus agendum esse, autumat, quibus Magistratus auctoritate explicatio officiorum suorum remissa.

§. XVIII.

Eti itaque in Saxonia nostra expressa sanctio non appareat, quae determinet, quid de bonis vxoris malitiosae desertitricis sentiendum, fundamenta tamen non deficiunt, vnde veritas rei colligi possit; cuius demonstrationi operam nunc impendam. Exordium duco a bonis dotalibus; circa ea non origo, sed obiectum, disquisitioni praebet causam. Parum refert, quis dotem constituerit; vna eademque obtinent iura, siue a patre, siue a muliere ipsa, siue ab alio dos prouenerit, hinc extra dubitationis aleam positum, in foris Saxonice discrimen dotis inter profectitiam et aduentitiam vtilitatem non asserre. ¹⁾ Rectius autem distinctio tenenda inter dotem in re mobili et immobili consistentem. Quid res mobilis sit, non eget discussione, circa rem immobilem autem paululum morabor. Ad eam res, quae sua natura quidem mobilis, iuris intellectu autem immobilis aestimatur, merito trahitur. In diiudicanda autem quaestione, vtrum dos ad rem mobilem, an immobilem referenda, ad tempus constitutionis regulariter respiciendum; vnde, si pecunia dotali fundus a marito comparetur, obiectum dotis haud mutatur, sed illud manet res mobilis, si quidem res sit eius, qui eandem emit, et per traditionem conse-

Distinctio rei dotalis in mobilem et immobilem praemittitur.

Fundus a marito pecunia dotali comparatus, non sit dotalis.

¹⁾ BERGER, in *Oecon. iur. Lib. I. Tit. III. §. X. not. 2. p. 124.*

consequitur, quantumvis ex pecunia alterius fuerit comparata, ^{k)} multo igitur magis illud obtinebit in iis rebus, quae pecunia dotali sunt emtae, imprimis quum illa doctrina expressa lege ^{l)} innitatur. Sunt tamen et argumenta, quibus alii contrariam opinionem defendere conantur. Prouocant dissentientes 1) ad tritum illud, surrogatum sapit naturam eius, in cuius locum surrogatur; 2) petunt argumentum ex *l. 25. et 27. de iur. dot.* utpote quibus concessum sit, dotem, constante matrimonio ex pecunia in rem permutari; 3) adducunt *l. 54. de iur. dot.* qua res ex dotali pecunia comparatae simpliciter dotales vocarentur; denique 4) vrgent *l. 2. quand. ex fact. iur.* vbi res ex pecunia pupillari a tutore proprio nomine comparata pupillo dicitur adquiri. Verum hae rationes tantae non sunt, ut nostram sententiam labefaciant, potius funditus destrui possunt; ita quod ad 1), regula allata ceteris paribus locum sibi vindicat, si nomine surrogati veniat id, quod, conuentione partium certa eademque expressa, in locum alterius rei succedit, hoc animo, ut indolem eius vbique consequatur; at hoc sensu res pecunia dotali comparata surrogatum nequam dici potest; ad 2), ibidem est sermo de permutatione, quae expressa cum vxoris, tum mariti, voluntate fit, atque ea lege, ut res illa, quae ex permutatione, interuentu pecuniae dotalis ad maritum et vxorem peruenit, pariter dotalis efficiatur. Pacto autem tali permutationi vel alii conuentioni adiecto, recte res pro pecunia dotali comparata in dotalem conuertitur; ^{m)} ad 3), res ex pecunia dotali

C 3

ad-

k) *L. 4. C. comm. vtr. iud. l. 6. C. de R. V. l. 1. et 8. C. si quis. alteri vel sibi.*

l) *L. 12. C. de iur. dot. ibi; ex pecunia dotali fundus a marito tuo comparatus non tibi quaeritur.*

m) *L. 21. ff. de pact. dotal. verb. nam constat, posse inter vxorem et vi-*
rum

adquisitae non simpliciter dotales vocantur, sed tantum tales videri dicuntur, vnde GAIUS in *lege commemorata* 54. rem pecunia dotali emtam vere dotalem neutiquam habet, sed dotalibus saltem eum in finem aequiparat, vt vxor, marito non soluendo existente, rem interueniente pecunia dotali comparatam actione non quidem directa, sed vtili, vindicare valeat; ⁿ⁾ tandem ad 4), fauor pro pupillis introductus et singulari iuris ratione innitens extensionem non patitur. ^{o)}

§. XIX.

Maritus ex re dotali immobili, mobilem efficere nequit.

Maritum fundum dotalem alienare, prohibet lex Iulia, ^{p)} cui consequens est, maritum ex re dotali immobili mobilem efficere haud posse, quodsi autem in alienationem fundi dotalis vxor ipfiusque curator consentiat, alienatio subsistit, vt postea dos in re mobili consistat. Et licet quidam ^{q)} ad eiusmodi alienationem causae cognitionem et decretum Magistratus argumento eorum, quae de rebus minorum in iure expressa sunt, requirant, in praxi tamen hoc neutiquam obseruatur.

§. XX.

Bona vxoris mobilia, post

Hisce praemissis, quae ad illustrationem diuisionis rei dotalis in mobilem et immobilem faciunt, necesse erit, demonstrare, vnde ad fora Saxonica tale discrimen transferit, et quales effectus ad nostrum scopum inde deriuandi. Ius Saxonicum commune inter bona vxoris mobilia et mobilia

rum conueniri, vt dos, quae in pecunia numerata esset, permuaretur et transferatur in corpora, cum mulieri prodest.

n) L. 55. ff. de donat. int. vir. et vxor.

o) L. 24. ff. de LL. BERGER. in Disp. alleg. §. XI.

p) L. 4. §. ff. de fund. dot.

q) BERLICH. P. III. Concl. XXIX. n. 95. 96.

bilia diferte distinguit; et priora post obitum vxoris, excepta Gerada, marito, haec autem aliis vxoris heredibus tribuit. Ita *Lib. I. art. XXXI.* verba: stirbt das Weib bey des Mannes Leben, sie erbet keine fahrende Haabe, denn allein Gerad und Eigen, ¹⁾ als sie das hat an ihren Nächststen, et *Lib. III. art. LXXVI.* haec leguntur: hat aber die Frau einen andern Mann genommen, und wäre er zu ihr und den Kindern in das ungetheifte Gut eingefahren, und stirbet denn das Weib, der Mann behält alle des Weibes fahrende Haabe, das Gebäu aber, da die Frau innen war, und die Gerade behält er nicht. Ex iure Saxónico communi in Saxoniam Electoralem distinctio bonorum vxoris in mobilia et immobilia transit, et quia ibi bona dotalia a reliquis vxoris bonis segregata sunt, discrimen illud pariter ad bona dotalia trahere patria nostra incepit. Bona vxoris mobilia post ipsius obitum marito, immobilia autem aliis heredibus apud nos aequae cedunt. *Const. XXI. P. III.* clare disponit: so seynd unsere Berordnete hievinnen einig, daß das unvertagte Erbegeld, weil es aus unbeweglichen Gütern bezahlet und abgelegt wird, und noch darinnen stehet, als ein unbeweglich Gut, auf des verstorbenen Weibes Erben, das betagte aber auf den Mann fallen und kommen soll. Quo ipso vincitur, maritum in Saxonia post obitum vxoris mera immobilia relinquentis plane nihil lucrari, quum ipsi tantum ius in mobilia succedendi competat. Neque obici potest, quod hoc casu maritus ad ductum iuris communis succedat, et deficientibus mobilibus

ipfius obitum ad maritum spectant, in immobilia autem heredes succedunt.

Ex bonis vxoris immobilibus maritus nihil plane lucratur.

¹⁾ vocabulum eigent substantiae hic capitur, et denotat immobilia, *Gloss. ad Ius Prou. Lib. II. art. XLI.* verb. sein Gewette, Celeberr. WAGHTER. in *Glossar. Germ. voc. Eigen.*

libus quartam partem ex immobilibus vxoris bonis capiat, quam BERGERVS^{s)} legitimam mariti nuncupat, nam in terris nostris ius ciuile ad applicationem non trahendum, quando ius Saxonicum commune decisionem rei contro- uersae suppeditat; et dubio caret, ius Saxonicum commune quaestionem, an maritus, si vxoris mortuae hereditas in meris bonis immobilibus consistat, iure succedendi gaudeat, ita decidere, vt nihil inde accipiat. Immobilia simpliciter ad proximos vxoris heredes transmittuntur, et maritus ab iis penitus excluditur; vnde sua sponte fluit, quod maritus in praedictum vxoris proximorum heredum, ne quidem deficientibus mobilibus, ad bona immobilia aspirare valeat, et argumentum: Quicumque successione in certa bona ob fauorem tertii exul declaratur, ille extante eo, cuius fauor versatur, lucro istorum bonorum, etiamsi alia deficiant, ca- rere debet, recte se habeat, alias et marito, si nulla mobilia ab vxore relicta essent, ex rebus Geradicis portio quaedam cederet. Et licet cum fundamento defendatur, filiis legiti- mam ex Gerada deberi, si mater nulla alia bona reliquerit; inde tamen, mariti ex bonis vxoris immobilibus, deficien- tibus mobilibus, partem quandam petere volentis, intentio non adiuuatur; legitima ex bonis matris filiis necessario de- betur, marito autem ex bonis vxoris pars quaedam non aeque.

§. XXI.

*Matrimonio
ob vxoris de-
sertionem so-
luto, maritus
bona dotalia
mobilia lucra-
tur.*

Matrimonio ob malitiosam vxoris desertionem apud nos soluto, distinctionis rei dotalis in mobilem et immobi- lem ante omnia habenda est ratio. Illam vxor deserens amittit, et maritus lucratur, quod tunc quoque verum, vbi fundus dotalis ante diuortium requisitis §. XIX. enumeratis

s) in *Disp. de legitima mariti.*

adhibitis alienatus, et pecunia inde redacta alia res immobilis vxoris consensu iterum non comparata, vel maritus solus nummos dotis nomine acceptos, in emtionem praedii impendit. Mores nostri in rebus mobilibus dotalibus tam radicatum marito ius tribuunt, vt vxor illud neque actibus inter viuos, neque vltimarum voluntatum, tollere aut minuere queat; *) multo minus igitur vxor facto illicito, malitiosa desertione puta, illud ius marito auferre, et subsecuto diuortio rem dotalem mobilem petere valet, quemadmodum et nulli dubitationi obnoxium, vxorem adulteram marito non praecudicare, matrimonioque inde soluto dotis restitutioni frustra impendere operam. **) Effatum PAPINIANI, w) alteri per alterum iniquam conditionem inferri, prohibet, et VLPIANI x) sententia, neminem ex suo delicto meliorem suam conditionem facere posse, satis nota. Quodsi autem ad vxorem maritum malitiose desertentem res dotalis mobilis rediret, delictum ipsi foret commodo, quum de ea nunc ex arbitrio inter viuos vel vltima voluntate disponendi iure gauderet, quod antea non competiisset. Verum grauiter obstat, Speculum Saxonicum *Lib. I. Art. XXI.* vt vxor desertrix sua bona retineat, disponere, etiam *Lib. I. art. XXXI. et Lib. III. art. LXXVI.* marito indubitatum ius in bona vxoris mobilia succedendi concessum; iam vero iure patrio problema in praesenti §. ventilatum non decisum, vnde nemo de applicatione Speculi Saxonici ad nostrum casum dubitabit. Non nego, dubium istud me initio fere commouisse, vt in nostris terris maritum desertum lucri rei dotalis mobilis capacem haud

D iudi-

*) *Const. El. VII. P. III. CARPZOV. ad eandem Defin. III. et V.*

v) *Const. El. XXI. P. IV. CARPZOV. P. III. Const. XXVI. Defin. XXIII.*

w) *L. 74. ff. de R. I.*

x) *in l. 134. §. 2. ff. eod.*

iudicasset, aut re paulo curatius expensa, deprehendi, argumenta extare, quae dubium istud diluant. Speculum Saxonicum seculo XIII. et quidem post annum 1230. attamen ante annum 1256. compilatum esse, verosimilibus probatur coniecturis, *Lib. I. art. III. in fin.* ¹⁾ Constitutionis Pontificis Innocentii III. mentio iniicitur, et ista Constitutio in *c. 8. X. de consang. et affin. et c. 3. X. de clandest. despons.* extans cum Decretalibus a Gregorio IX. anno 1230. edita fuit, vnde sua sponte fluit, tempore compilationis Speculi Saxonici istam Constitutionem Innocentii III. notam fuisse, de quo post annum 1230. dubitandum haud est. Deinde ex Instrumento ab Abbatissa et Ecclesia Gandersheimensi anno 1256. intuitu certae donationis confecto ²⁾ colligere est, tunc temporis Speculum Saxonicum in usu iam fuisse; quare recte concluditur quod Speculum Saxonicum ante annum 1256. compilatum fuerit. Et quum seculo XIV. occasione Academicarum fundatarum ius Civile ex Italia in Germaniam migraverit, colligo, quod tempore compilationis Speculi Saxonici maiores nostri de dote, prout iuxta leges Romanas pro muliere constituitur, notitiam adepti haud fuerint, ideoque in Speculo Saxonico, dispositio de dote nequitiam inuenienda. Merito igitur fundamentum decidendi quaestionem, an diuortio ob malitiosam vxoris desertionem facto, rem dotalem mobilem maritus lucretur, non ex Speculo Saxonico, sed ex rationibus iam commemoratis deriuamus.

§. XXII.

¹⁾ verb. Ob nun wohl der Pabst erlaubet hat, sich mit einander zu verheyrathen in den fünften Grad, so mag er doch kein Recht setzen, da er unser Land und Lehn-Recht mit ändern oder fräncken möge.

²⁾ verba Instrumenti ita sonant: *sicuti oportuit et Ius Saxonicum obtinuit.* vid. LEVCKFELDI *Antiquitat. Gandersheimens.* c. XVI. p. 120.

§. XXII.

Sine dote dotalitium non subsistit, et mulier indotata nullum dotalitium petere vult, a) nullum itaque dubium, uin vxor ob malitiosam desertionem dotem amittens dotalitium antea ipsi constitutum quoque amittat, cuius assertionis fundamentum haud leue *Const. El. XLII. P. II.* suppeditat, fanciens, dotem expirare, dum vxor dotalitium petit, vnde merito ratiocinor, dotalitium peti non posse, si nulla dos extet, quae extingui possit. Et quid multa? *Const. EL. XXVI. P. III.* coniugem deserentem omnis lucri, quod ipsi alias ex statuto, pacto dotali, consuetudine vel iure cedit, incapacem reddit. Neque huic thesi Ius Saxonicum Prouinciale *Lib. I. art. XXI.* aduerfatur, dotalitium vxori desertrici disertis tribuens verbis: dotalitii enim facies olim alia fuit, ac hodie est. Teutones solliciti fuere de tuenda viduarum suarum dignitate et opimis alimentis constituendis; quare dotem vxoribus praebuere mariti; huius maritalis dotis constitutio non ad sustinenda onera matrimonii pertinuit, sed prouisionem aut praestationem alimentorum mulieris, sicubi vidua effecta, finem praecipuum agnouit. Haec dos maritalis Dotalitium, siue Donarium, Dotarium, seu Doarium, *Leib-Zucht, b)*

Mulier desertrix dotalitium amittit.

*Obj.
Iur. Prou.
Lib. I. art.
XXI.
Kess.*

D 2

Leib-

a) *Dec. El. LV.* ibi: Do aber dem Ehemanne bey seinem Leben einig ges Ehegeld nicht versprochen, noch verschrieben, vielweniger einige Abrede oder Abhandlung deswegen vorgegangen, noch erweislich beyzubringen, so konten die Lebens-Folger die Wittib, wenn sie gleich ein Ehe-Geld nachmahls einzubringen anbeut, zu belei bdingen mit Bestande nicht angehalten werden.

b) compositum a Leib, quod vitam, et Zucht, quod alimenta denotat. *Ce-leber. WACHTER. voc. Leib. OTERIDVS Lib. II. cap. XXI. §.*

Thia dagalichum zubri

Gib hinc uns mit yinubii.

Viculum quotidianum

Da nobis hodie cum satietate.

Leib-Gedinge, *) dicebatur, et quondam in allodiis maxime constituebatur, ^{d)} quamvis negandum non sit, et in feudis iam olim dotalitia constituta fuisse, hinc compiler iuris Saxonici Provincialis in *Lib. III. art. LXXV.* non tam formam dotalitii, quam consilium in vxoris vtilitatem tendens; in medium protulisse videtur, cui et Glossa ^{e)} ad locum commemoratum adstipulatur. Successu autem temporis, et dum in Germania dos Romana et donatio propter nuptias innotescere incepit, dotalitium alio vestimento indutum apparuit, videlicet maiores nostri pensitantes, donationem propter nuptias dotem a muliere illatam requirere, autumabant, et ad dotalitium dotis illationem a muliere factam necessariam esse; et quemadmodum effecta sua donatio propter nuptias, potissimum soluto matrimonio, exerebat, et vna cum dote vxori non adquirebatur; ita pariter dotalitii vsus, soluto demum matrimonio, ad viduam transibat, viduaque dotalitium petens dotem illatam repetendi iure priuabatur, quae opinio lege Saxonica Electorali discrete corroborata, vt patet ex citata *Const. XLII. P. II.* Ex quibus omnibus satis liquet, dispositionem Iuris Saxonici Provincialis in principio §. allegatam hodie ad dotalitium minime trahi posse, potius indubitatis argumentis contrarium recte statui.

§. XXIII.

Donationem propter nuptias vxori ex pactis dotalibus hodie vt plurimum acquiri, constat, vbi ipsius natura alia est, ac

Pariter donationem propter nuptias perdit.

c) Conuentio de sustentatione ad dies vitae; dum geding, pactum, indicat. Celeberr. WACHTER. c. l.

d) *Aus Saxon. Priv. Lib. III. art. LXXV.* ibi: an eigenem Gut istrecht te Gab und Leib Sachz der Frauen; denn es ihnen daran niemand brechen mag zu ihren Leib; und nicht an Leben.

e) verb. dieses und dergleichen hat Herr Ecken dazu bewogen, dass er zu dem eigen diffais mehr gerathen hat.

ac iure Romano, quo, donationem propter nuptias, matrimonio soluto, ad maritum reuerti, sancitum. ^{f)} Hinc quaestio emergit, an vxor, malitiosa desertrix, lucro donationis, propter nuptias pactis dotalibus subnitente orba fiat? Puto, omnino, quum pacta dotalia rebus sic stantibus sint intelligenda, ^{g)} vt matrimonium vsque ad mortem mariti subsisterit, hincque ad casum contra intentionem paciscentis contingentem, quo matrimonium viuo marito soluitur, ne tiquam trahenda, potissimum quum *Const. El. XXVI. P. III.* coniugem deserentem omni lucro pactis dotalibus contento indignum declaret, idque penes heredes defuncti coniugis innocentis manere, disponat.

§. XXIV.

Bona e contrario immobilia dotis nomine illata vxori, quando ob ipsius malitiosam desertionem matrimonium soluitur, restitui debent. Bona dotalia immobilia in dominio vxoris remanent, ex iis maritus post obitum vxoris nihil capit, sed transeunt ad heredes vxoris testamentarios vel legitimos. Marito quidem vsusfructus rerum dotalium immobilium competit; verum ad matrimonii onera respectum inuoluit, vnde, his cessantibus ob solutum matrimonium, vsusfructus quoque cessat, neque tunc maritus causam, cur alterius fundo dotali vti velit, allegare potest. Quae satis euincunt, argumentorum in §. XXI. de rebus dotalibus mobilibus commemoratorum, quibus marito ab vxore deserente separato lucrum dotis in re mobili consistens defensum est, applicationem ad bona dotalia immobilia locum haud inuenire; moribus igitur hac in re dispositioni iuris Saxo-

Bona dotalia immobilia manent vxori malitiosae desertrici.

f) *Aquibent. Dos data C. de donat. ante nupt.*

g) *L. 137. §. 6. ff. de V. O. L. 8. vbi gloss. ff. de condit. caus. dat. cons. 100. sec.*

nici Prouincialis *Lib. I. art. XXI.* non aduerfantibus, argumentum quoddam, vxori desertici bona dotalia immobilia conseruanda esse, recte inde petitur, sed obstat, quod hac ratione marito per factum vxoris illicitum praeiudicium inferatur, vxorisque condicio, dum ex bonis immobilibus vsufructum percipiendi eaque pro lubitu administrandi gaudet iure, reddatur melior; Dubium hoc statim corrui, quando negatur, marito, qui post diuortium ob vxoris malitiosam desertionem vsufructum in re dotali immobili amittit, praeiudicari; soluto enim per mortem matrimonio, marito ex bonis dotalibus immobilibus nihil acquiritur, vnde praeiudicium mariti, licet casus, vbi vxor causam diuortio non praebuisset, sed in matrimonio aliquando vita decessisset, veniat in considerationem, neuiquam concipi potest, praeiudicium autem marito, quoad vxor viuit, ita contingens, vt, si matrimonium ob desertionem vxoris solutum haud fuisset, marito vsque ad obitum vxoris vsufructus competiisset, facillimo negotio inde remoueri potest, quod vsufructus rei dotalis immobilis ad maritum spectet, vt eo melius onera matrimonii sustinere valeat, matrimonio autem soluto, oneribusque matrimonii finitis, medio horum praestationem adiuuandi, amplius non opus est, quare maritus non habet, cur eo casu de amissione vsufructus rei dotalis immobilis querelam mouere velit, neque vxor, malitiosa desertrix, dotem in re immobili consistentem, soluto matrimonio, repetens, vtilitatem sibi affert, potius damnum incurrit; vxor diuortio causam praebens se ipsam exhibere necessè habet, fructus itaque rei dotalis immobilis alimentis inseruiant, saepius autem his non sufficiunt, vbi mulier vel substantiam rei dotalis immobilis pededentim absorbet, vel de alimentis aliunde comparandis sollicita esse debet, vtrumque cum vxoris detrimento, non vero commodo conexum

MALITIOSAE DESERTRICIS. 37

nexum est. Maius dubium oritur, quod §. XXI. demonstratum, dispositionem Iuris Prouincialis Saxonici vxori deferenti, bona sua conseruanti, ad bona dotalia haud spectare; in praesenti autem argumentum nostrae opinionis inde deriuemus, quod sine nota contradictionis non videtur subsistere; verum enim vero mens mea isto in §. fuit, applicationem commemoratae dispositionis ad rem dotalem mobilem declinare, quum mores nostri id non patiantur; at hisce de bonis dotalibus immobilibus aliter haud disponentibus, Iuris Prouincialis saepius allegata dispositio in nostras partes omnino trahitur, et regula ita formatur: Dispositione Iuris Prouincialis de bonis vxoris agente circa bona dotalia tandem vtendum, donec natura eorum aliud suadeat.

§. XXV.

Bona dotalia excipiunt paraphernalia, haec indistincte, siue mobilia, siue immobilia fuerint, vxori, cuius ob malitiosam desertionem matrimonium solutum, reddenda sunt. Praesidio huic thesi, secundum quam Icti Lipsienses et Summum Prouocationum Iudicium, quod Dresdae est, nuperrime pronunciarunt, vti praecudicia fini Dissertationis sub A. C. et D. annexa demonstrant, Ius est Saxonicum Prouinciale *Lib. I. art. XXI.* quae enim ibi disposita sunt, ad bona vxoris, quae paraphernalia audiunt, pertinere, eo minus dubito, quo verius est, sanctionem Iuris Saxonici Prouincialis bona vxoris concernentem naturae paraphernaliorum non aduersari, et maiores nostros ex iure Ciuili bona parapherna introducentes Iuris Saxonici Prouincialis memores fuisse, itaque mentem bona paraphernalia secundum praescriptum Iuris Prouincialis delineandi tenuisse. Contra hanc thesin CARPZOVIVS oblitus, quod iam nostram sententiam amplexus sit, ^{b)} intuitu bonorum mobilium

Bonis paraphernalibus, siue mobilia, siue immobilia sint, vxor desertrix non priuatur.

Carpzovius quoad mobilia dissentit.

b) *Cons. XXVI. P. III. Defin. XVII. n. 6.*

lium insurgit, h) autumans, coniugi deserto ea non adimenda esse, quae alias ipsi ex bonis nocentis deberentur, indeque concludit, quod marito innocenti non solum bona dotalia, sed et parapherna mobilia cederent; Necessè itaque erit CARPZOVII argumenta paulo curatius expendere. *Defin. XX. n. 1.* CARPZOVIVS inquit: iniquissimum sane esset, si desertor coniugi praediudicare posset in portione ex bonis suis ipsi debita. Regero ex *Defin. XVII. n. 6.* causa lucri cessat, matrimonium scilicet, ergo et ipsam lucrum cessare debet. Maritus in bona vxoris mobilia non vivit vxore, sed demum post illius mortem, succedit, at vero si vivis coniugibus diortium factum, tunc tempore mortis coniux non adest, neque occasio succedendi, proinde nec praediudicatur illi, qui in coniugio amplius non degit. Aliud argumentum CARPZOVIVS *Defin. XXXI. n. 5.* in medium ita profert; quin et factio eiusmodi vero ac dotali diortio, perinde est, ac si desertor vel desertrix decessisset, ut dubium non sit, innocentem portionem ex defuncti coniugis bonis sibi debitam factio diortio lucrari. Sed respondeo, non esse perinde, quia desertrix post diortium factum adhuc vivit et nondum decessit. Mors itaque naturalis non adest, et quod diortium ad species mortis civilis referatur, iuris non est. Pergit CARPZOVIVS *Defin. cit. n. 2.* nocens non debet lucrum ex delicto suo consequi, concedo, sed nego, vxorem desertricem hoc casu lucrum consequi, uti si antecedente demonstraui. Tandem CARPZOVIVS *Defin. XX. n. 6.* ita argumentatur: si facta separatione quoad thorum et mensam desertor siue pars nocens ad successione admittenda, cur innocens facta dissolutione totali ab ea esset repellenda, non video. Verum insigne intercedit discrimen inter separationem quoad thorum et mensam et diortium.

i) c. l. *Defin. XX.*

diuortium totale; ea facta matrimonii vinculum adhuc subsistit, causa itaque, matrimonio scilicet, extante, effectus inde fluentes non negandi, matrimonio autem quoad vinculum soluto, causa cessat, quare et effectus cessare debent. CARPZOVII opinionem ordo ICtorum Vitebergensium non ita pridem in sententia, quae fini Dissertationis sub B. subiuncta, propugnauit.

§. XXVI.

Praeter dubia ex CARPZOVIO, hactenus adducta ea, quae in §. XXI. ad defendendam thesin, quod dos in re mobili consistens marito deserto cedat, in medium protulit, sententiae in §. antecedente de bonis paraphernis mobilibus propugnatae contraria esse, ratioque ibidem proposita ex iure in rebus mobilibus dotalibus marito competente deducta et circa bona mobilia paraphernalia locum habere videntur, at iisdem rationibus extantibus, eadem dispositio quoque admittenda. Cardo rei in eo vertitur, an inter bona dotalia et paraphernalia mobilia sit consonantia, itaque quicquid iuris circa illa sit, et circa haec obtineat. Quod argumentis satis idoneis negatur, non solum marito ius singulare intuitu bonorum dotalium mobilium, verum etiam vxori competit, cuius extensio ad bona paraphernalia in dubium merito vocatur. Maritus in dotalibus bonis mobilibus dominio indubitato gaudet, vi cuius de iis pro lubitu disponit, vxori autem nullum ius, nullaque potestas intuitu illorum bonorum tribuitur, quare recte asseritur, vxorem de bonis dotalibus mobilibus nullum actum celebrare posse, e contrario et vxor circa repetitionem rei dotalis mobilis tacita hypotheca iureque praelationis est munita.^{k)} Quodsi vero bona mobilia paraphernalia consideremus,

^{k)} O. P. S. Tit. XLIII. §. 7. Mandat. d. d. Dresd. d. 24. Septembr. MDCCXXXIV.

Obiectio contra istam thesin ex §. XXI. formatur.

Resp.

remus, marito non dominium, non arbitrium liberum de iis disponendi, sed merus ususfructus et administratio concedi debet, dominium penes vxorem remanet, hinc et ipsius effectus vxori simpliciter haud negandi, bonis ipsis autem amplius non extantibus, vxor mera hypotheca tacita absque praelationis iure fruitur. ¹⁾

§. XXVII.

Malitiosa defertrix bona paraphernalia retinet,

Hinc et Geradam,

Superest, vt de bonis vxoris, malitiosae deferttricis, receptitiis faciam verba. Deseribebantur supra in §. IV. per bona, quorum et proprietatem, et vsumfructum, et administrationem vxor sibi reseruat, cui consequens est, maritum nihil iuris in eiusmodi bonis habere; vxor intuitu bonorum receptitiorum foeminis solutis equiparatur, vnde sola super mobilibus omnes actus valido celebrat modo, circa immobilia autem contrahens, curatoris quidem, aut non mariti consensu eget. Ex quibus de facili iudicari potest, bona receptitia mobilia et immobilia vxori maritum malitiose defertente eadem ratione soluto matrimonio manere, qua eo constante penes ipsam fuere. Et quum res vtensiles bonis receptitiis ^{m)} §. IV. adnumeratae fuerint, dubio carer, eas omnes vxorem, cuius ob malitiosam desertionem matrimonium solutum, retinere, neque originem rerum Geradarum inspicimus, sed thesin nostram pariter defendimus, licet a marito plures res vtensiles prouenerint. Verum non sine fundamento obiicitur, ita necessario maritum maximo affici praeciuicio, siquidem non paucae res ad Geradam referuntur, v. c. lecti, mappae, mantilia, quibus maritus soluto ma-

trimo-

¹⁾ O. P. S. Tir. XLIII. §. 2.

^{m)} in *Iure Weichbildico* eiusque versione latina, *art. XXIII.* Gerada parapherna vocatur, et in *Glossa* ad hunc art. verb. *und Gerade heisset paraphernale*, leguntur, aut minus accurate,

rimonio carere nequit, vxore autem desertrice eiusmodi res, quas tamen maritus comparauit, lucrante, marito onus alias emendi imponitur. Non nego, hanc assertionem ab aequitate non adeo commendandam esse, vnde et meditatus sum, annon, diuortio ob culpam vxoris facto, catalogus rerum Geradicarum minuendus, et pauciores ipsi inferendae forent, quam si morte finis contingat, verum expendens, principium res vtensiles definiens vnum esse, videlicet hoc, vt respiciatur ad possessionem rerum eo spectantium penes mulierem existentem, non audeo discrimen facere inter Geradam, quae viuo marito, et quae ipso mortuo, vxori cedit, in ea tamen sum opinione, quod res, quae ex Gerada post obitum vxoris marito superstiti tradendae sunt, n) ipsi quoque assignandae, si diuortium ob culpam vxoris decretum fuerit, ratio enim, cur, ad maritum certas res vtensiles post obitum vxoris transmitti, iura disponent, videtur ea esse: maritus hisce rebus maxime indiget, lectorum, mapparum, mantilium, scamnorum vsus summe est necessarius: maritus hinc intuitu istarum rerum de damno vitando certat, itaque cognatae mortuae vxoris de lucro captando certanti merito praefendus; quae ratio et locum inuenit, vbi vxor, facto diuortio Geradam capit, proinde et dispositio eadem subnitens huc trahenda. Neque nocet, hanc dispositionem Iuris Saxonici communis dispositionibus singularibus adnumerandam, indeque ad casum ibidem expressum, si scilicet morte vxoris matrimonium solutum, restringendam, neutiquam vero ad casum

E 2

matri-

*marito deserta
tamen quaedam
res Geradicae
tradendae sunt.*

n) *Iur. Prou. Sax. Lib. III. art. XXXVIII.* ita commemorantur: *Stirbet des Mannes Weib, welcher ihre Tistel die Gerade nimmt, die soll von der Gerade dem Manne berichten sein Bette, und auch sein Tisch mit einem Tischtuche, und seine Hand mit einem Psüle, und seinen Stuel mit einem Küssen, eiusdem tenoris est Weichbild. art. XXIII.*

matrimonii ob maliciosam vxoris desertionem soluti extendendam esse; ^o) licet enim cum Carpzouio §. XXV. allegato non statuam, quod diuortio totali secuto perinde sit, ac si desertor vel desertrix decessisset, alia tamen ratione dubium istud confutari potest. Nondum expediti iuris est, vocabulum ibidem occurrens: receptum, ad legem commode trahi nequit; de lege non apte dicitur, quod eius tenor receptus sit vel recipiatur, paciscentibus autem meliori iure verbum, recipere, proprium habetur, vt nempe idem sit, ac promittere, quo sensu penes TERENCEM ^p) occurrit, vnde et substantiuum: receptum, promissum indicat, quare, legem 14. ff. de LL. prout iacet, rectius exponendam esse, reor, vt mens sit, si conuentio contra iuris rationem inita, ea extensionem non patitur. Quodsi vero habito respectu ad occasionem, qua illud effatum Pauli enatum, vocabulum: receptum, pro visitato vel approbato ^q) accipi placeat, lex ista de consuetudine ita interpretanda, vt, si cum iuris ratione pugnet, extensio admittenda non sit. Pono denique, legem saepius commemoratam iuxta communem Doctorum opinionem, ad voluntatem Principis contra iuris rationem declaratam, respicere, inde tamen veritati thesae nostrae minime derogatur. Iura Saxonica communia marito post obitum vxoris nonnullas res vtensoles tribuentia, rationi iuris nullo modo aduersantur; ratio enim, cur regulariter ex rebus Geradicis masculus nihil capi-

L. 14. ff. de LL.
exponitur.

^o) l. 14. ff. de LL.

^p) Heaurontimor. act. V. scen. vlt.

CLIT. Pater, omnia faciam: impera.

CH. Vxorem vt ducas. CLIT. Pater. CH. Nihil audio. MEN.

Ad me recipio:

Facier.

^q) hoc sensu vtitur QUINTIL. L. III. ibi: caedi discipulos, quamuis et receptum sit, et Chrysippus non improbet, minime velim.

piat, in eo est posita, quod res vtenfiles olim foeminarum opera acquirebantur, ipsaeque a successione excluderentur, quae ratio hodie, vbi foeminarum et masculorum successio aequalis est, atque plures vxorum res vtenfiles maritorum pecunia comparantur, cessat.

§. XXVIII.

Foemina post diuortium circa bona hactenus delineata et postea aduicta iure foeminae solutae fruitur. Eiusmodi foeminam inter viduas merito refero; siue enim viduam eam, quae aliquando nupta fuit, siue eam, quae sine dicitate est, cum Iauoleno (*) appellem, conceptus viduae ad foeminam per diuortium matrimonii vinculo solutam sine dubio quadrat. Isto ex principio nunc varia deduco. Talis foemina in nostra Saxonia super rebus mobilibus, excepta vniuersa Gerada, sine interuentu curatoris omnes actus valide celebrat, de immobilibus autem inter viuos disponens curatoris consensu eget. **) In quibus terris foemina soluta cambialiter se obligare valet, in iis et nostra foemina literas cambiales recte exhibet.

§. XXIX.

Personis miserabilibus priuilegium singulare concessum, vt, si aliquem conuenire velint, eum statim ad Principem vocare, et primis instantiis priuare possint, (*) quo priuilegio etiam vtuntur, si conueniantur, vt scilicet exceptione inde opposita causa ad Iudicem summum deuolui

E 3

debeat,

*) in L. 242. §. 3. ff. de V. S.

s) vid. Mandat. d. d. 18. Nouembr. ann. M DCC XXII.

t) L. vn. C. quoniam Imper. int. pup. et vid. verb. quasi pupilli, vel viduae alique fortunae iniuria miserabiles iudicium nostrae Serenitatis orauerint, praesertim cum, alicuius potentiam perhorrescant, cogantur aduersari eorum examini nostro sui copiam facere.

Foemina defrens, factio diuortio, viduis adnumeratur.

Viduae foro singulari gaudent.

*Quod etiam
foeminae per
diuortium
matrimonii
vinculo libe-
ratae, tribu-
endum,*

debeat, v) Personis miserabilibus viduae desertis verbis adnumerantur, vnde concludo, quod foemina per diuortium matrimonii vinculo liberata, controuersis forensibus implicata, ad tale priuilegium prouocare possit. Neque obstat, quod hac ratione mulier desertrix per delictum hanc suam conditionem reuera reddat meliorem, quod iura tamen neutiquam permittunt; nam malitiosa desertione matrimonium ipso iure non soluitur, nec commemoratum priuilegium statim et immediate acquiritur, sed nexus ita se habet; maritus desertus diuortium petit, eo subsecuto foemina alium assumit statum, huic statui certa iura cohaerent, ergo foemina in eo posita ab vsu eorum non arcenda.

*Mulier deser-
trix dignita-
tem et forum
mariti non
retinet.*

E contrario autem mulieri desertrici iura viduarum, quae respectum ad matrimonium inuoluunt, et tanquam effectus inde deriuantur, neutiquam tribuo. Licet itaque vidua mariti domicilium et dignitatem retineat, donec vsque alteri nupserit, w) id tamen de vxore desertrice non statuendum, quum haec iura vt effectus matrimonii antea subsistentis considerentur, vxor autem diuortio causam praebens, nullius effectus ex matrimonio fluentis capax est.

A. Sen-

v) BERGER. in *El. Discept. Forens. Tit. IV. Obs. IX. not. 3. p. 95.*

w) *L. 10. C. de incol. L. 13. C. de dignit.* quod non aliter in foro Saxoni-
co se habet; licet enim defuncto marito, vidua eiusdem iure dicitur
liberata. *Inr. Prou. Sax. Lib. I art. XLV.* wenn er aber stirbe, so ist
sie ledig von seinen Rechten, und behält denn ihr selbst Rechte
nach ihrer Geburt, restringendum tamen hoc est ad ius matrimonii
tutelare, non etiam ad statum; dignitatem et forum defuncti ma-

A.
**Sententia Inclytæ Facultatis Iuridicæ
 Lipsiænsis.**

Auf Klage, Exception, verführten Beweis und Gegen-Beweis auch erfolgte Gesetze J. A. R. Wiederbeklagten an einem, J. A. E. Wiederklägerin andern Theils, Erkennen Wir, Rector und Assessores der Universität Leipzig, nach vorgehabten Rath derer Rechts-Gelehrten vor Recht:

Daß Wiederbeklagter dasjenige, so ihm zu erweisen auferleget, und er sich angemasset, wie Recht nicht erwiesen, Derowegen derselbe Wiederklägerin die ihm, wegen mit ihr ehemahls geführten Ehe, zugebrachten Mobilia an Erbe und Gerade, nebst der Helffte des Hochzeit-Geschendtes vermittelst eydlicher Specification in natura, wie er solches erhalten, oder den rechten Werth dafür auszuantworten, insonderheit die libellirten 30. Rthal. 12. Gr. vor das vertauschte Theatrum Machinarum, nebst dem interesse morae, von Zeit der erhobenen Klage an, derselben zu bezahlen schuldig. Beyderselts aufgewandte Unkosten werden aus bewegenden Ursachen gegen einander compensiret und aufgehoben. Von Rechts wegen.

Daß dieses Urtheil denen Rechten und Uns zugeschiedten Acten gemäß, bekennen Wir Ordinarius, Senior und andere Doctores der Juristen-Facultät in der Universität Leipzig, unter Unfern hierneben aufgedruckten Insegel.

M. Decembr. 1740.

Rationes

Rationes decidendi.

Obwohl Weiderbeklagter, daß in dieser ersten Instanz bloß die Eintreibung derer anderswo ausgeklagten Unkosten des Proceßes geschehen, also keinesweges auf eine Reconvention verabschiedet, noch solche vorbehalten, am allerwenigsten von dem Curatore absentis, da sie selbst in Gerichten öftters zugegen gewesen, angestellt werden sollen, mithin ihm die Freyheit derselben bey seinem Beweiß das Gewissen zu rühren vorsehlich benommen worden, anführet; hiernächst, daß Wiederklägerin ihn bößlich verlasset, auch in dem deshalb wieder selbige angestellten Desertion-Proceß vermöge des fol. 2. Vol. sub III. befindlichen End-Urtheils, vor eine bößliche Verläserin ihres Ehemannes, nebst Verteilung in die Unkosten des Proceßes erklamt, auch sie die deshalb verwürckte und vorbehaltene Straffe, nach Anleitung der Acten sub 8 fol. 19. seqq. und fol. 28. würcklich erlitten, Wiederbeklagten hingegen als dem unschuldigen Theile, die anderweitige Verzehlichung nachgelassen, hierdurch aber jene aller ihm zugebrachten Mobilien verlustig worden, sowohl daß sie nach der Zeugen Aussage ad Art. 67. Interrog. 5. und Art. 72. eiusque Inc. 6. 19. 21. fol. 165. 170. seqq. Vol. II. unterschiedene Kleider, Pretiosa und andere Sachen, darunter auch silberne Löffel, so Hochzeit-Geschenk gewesen, und eine Zucker-Schachtel, so er derselben geschenkt, sich befinden, mit nach Leipzig genommen, zum theil in Meissen vorsehet, mithin Wiederbeklagter zu deren Ausantwortung mit Bestande nicht angehalten werden könne, vorschüzet;

Dennoch aber und dieweil wegen Anstellung der Reconvention und des Beweißes derer Exceptionen bereits
res

MALITIOSAE DESERTRICIS. 48

res iudicata vorhanden, und die Partheyen allenthalben hauptsächlich sich eingelassen, auch dadurch das Forum prorogiret worden, Wiederbeklagter auch der Wiederklägerin selbst, wenn sie zugegen gewesen, die Citation zubringen lassen, und den Eyd deferiren können, anbey die Desertio malitiosa, wenn sie gleich quoad dissolutionem vinculi matrimonialis dem adulterio gleich geachtet wird, dennoch quoad effectum amissionis dotis et illatorum, davon unterschieden, und ein Ehemann regulariter dem Eheweibe, wenn es gleich als eine böshafte Verlasserin von ihm geschieden, ihr zugebrachtes Vermögen nicht acquiriren, noch derselben vorenthalten kan, noch was sonst in casu successione geordnet, auf dergleichen Fall zu appliciren, daher diese bey der Litis Contestation fol. 31. seqq. Vol. I. vorgeschügten Exceptio-nes nicht ausgeführet, sondern da er den Empfang derer zugebrachten Sachen und des Tausches wegen des Theatri beyrn 1. 8. 10. 12. Punct solcher Litis Contestation zugestanden, jedoch er ein mehrers nicht, als was er noch würcklich bey sich behalten, und durch die eydliche Specification sich ergeben wird, restituiren darf, dasjenige aber, was er bey der Verheyrathung seinem damahligen Eheweibe geschencket, und auf sie gewendet, in Ansehung dessen, was er ebenfalls von ihr erhalten, und iewo nicht wieder gefodert wird, zu compensiren. Endlichen die Unkosten des Processus, da Wiederbeklagter pro temere litigante nicht zu achten, zu compensiren. So ist, wie im Urthel enthalten, von Uns billig erkannt.

Ordinarius, Senior und andere
Doctores der Juristen-Facultät in
der Universität Leipzig.

F

B. Sen-

B.
Sententia Ictorum Vitembergenſium.

Nls Ew. Magnificenz und die Herren Uns. Leuterungs-
 Schrift und erfolgte Geſetze in Sachen J. A. R. Wie-
 derbeklagten an einem, J. N. E. Wiederklägerin andern
 theils, ſamt denen dieſſfalls und vorigen ergangenen, auch
 andern dahin gehörigen Acten, in ſieben unterſchiedenen
 Voluminibus zugeſchickter, und Unſere Rechtsbelehrung dar-
 über gebethen. Demnach erachten, ſprechen und bekennen
 Wir Dechant, Ordinarius, auch andere Doctores und Af-
 feſſores der Juristen-Facultät in der Univerſität Witten-
 berg darauf ſolchen Acten gemäß und in Rechten gegründet:

Nummehro aus denen Acten ſo viel zu befinden, daß
 Wiederbeklagter dasjenige, ſo ihm zu erweiſen auferleget,
 und er ſich angemahet, wie Recht erwieſen, derowegen der-
 ſelbe Wiederklägerin die ihm wegen mit ihr ehemals ge-
 führten Ehe, zugebrachten Mobilia an Erbe, nebst der Heſſte
 te des Hochzeit-Geschenckes, vermittelt eyndlicher Specifica-
 tion in natura, wie er ſolches erhalten, oder den rechten
 Werth dafür auszuantworten, inſonderheit die libellirten
 30. Nthl. 12. Gr. vor das vertauſche Theatrum Machina-
 rum, nebst dem Interelle morae von Zeit der erhobenen Klage
 an derſelben zu bezahlen nicht ſchuldig, ſondern dieſſfalls
 von angeſtellter Klage zu entbinden, dahingegen bleibet es,
 was die von Wiederklägerin ihm zugebrachte oder die von
 ihm an ſtatt derer abgegangenen angeſchaffte Geräde. Stü-
 cken

cken betrifft, der eingewandten Leuterung ungeachtet bey dem am 9. Jan. 1741. eröffneten Vol. II. fol. 271. seqq. befindlichen Urthel billig. Von Rechtswegen. Urfundlich mit der Juristen-Facultät Insiegel versiegelt.

Dechant, Ordinarius, auch andere
Doctores und Assessores der Juristen = Facultät in der Universität
Wittenberg.

M. Julii 1741.

Rationes decidendi

in Sachen

J. N. K. Wiederbeklagten an einen,

J. N. L. Wiederklägerin andern Theils.

Diemeil Wiederbeklagter seine hauptsächlichste Exception, daß nemlich Wiederklägerin ihn bößlich verlassen, durch das Rechtskräftige Ehescheidungs-Urthel, dessen Inhalt weiter nicht in Zweifel gezogen werden kan, erwiesen, und denn die Rechte in

L. 24. C. de iure dorum

Klar verordnen, daß das von einem Eheweibe, durch deren Verschulden die Ehe getrennet wird, eingebrachte Gutsh dem Ehemanne anheimfallen soll, diese Straffe auch, so viel die

malitiosas desertrices betrifft, sowohl in Sachsen, außer der
Gerade, nach dem Zeugnisse

CARPZOVI in *Part. III. Constit. XXVI. Def. XX.*
in fin.

als an andern Orten Teutschlandes,

vid. LEYSERI *Medir. ad ff. Specim. CCCXXIV. de*
malitiosa desertione Medir. VII.

eingeführet ist, zu dem wieder alle Billigkeit und die natür-
liche Rechte lauffen würde, wenn eine Frau den Mann
durch ihr Verbrechen um die Nutznießung ihres einge-
brachten Gutthes und die ihm nach denen Landes-Gesetzen
zustehende Mobilien-Succession bringen könnte. So ist
nach Inhalt unsers Urtheils billig erkannt worden.

C.

Sententia Dominorum Scabinorum Lipsiensium.

Auf Leuterungs-Schrift und erfolgte Gesetze in Sachen
angegebenen Actorn Vormünder J. N. E. Wiederklä-
gers an einem, J. A. R. Wiederbeklagten andertheils, so
Ew. Magnificenz und Dieselben Uns samt denen dießfalls
ergangenen und andern Acten in sechs Voluminibus zuge-
schicket, und sich des Rechts darüber zu belernen gebethen
haben, sprechen Wir Königl. Pohmische und Churfürstliche
Sächsische Schöppen zu Leipzig vor Recht:

Daß

Daß vor allen Dingen Wiederflägers Actor sich bey fünf Thaler Straffe zu legitimiren, oder wo seine Legitimation in denen Acten befindlich, mit Angebung des folii anzuzeigen schuldig; Hiernächst nunmehr aus denenselben so viel zu befinden, daß es nicht bey dem am 4ten August 1741. fol. 362. Volum. II. sondern bey dem am 9ten Jan. 1741. erdffneten fol. 271. Volum. II. befindlichen Urthel billig bleibet. Von Rechtswegen. Zu Urkund mit Unserm Inseigel versiegelt.

Königl. Pöhlische und Churfürstl.
Sächs. Schöppen zu Leipzig.

M. Jan. 1742.

Rationes decidendi.

Die weil dasjenige, was in dem angezogenen L. 24 C. de iure Dot. enthalten, bloß von Dote nicht aber von Paraphernalibus, darüber bey dieser Sache nur gestritten wird, handelt, also hier nicht so wohl, als vielmehr die Verordnung des Art. LXXIV. L. III. des Land-Rechts: Wird ein Weib mit Recht von ihrem Manne geschieden, statt findet, zumahl dasjenige, was die Rechte wegen Verlusts derer Güther bey dem Ehebruch gesetzet, auf den Fall, wenn ein Ehe-Gatte den andern bößlich verläßt, um so viel weniger appliciret werden mag, da diesfalls kein besonderer Text vorhanden, und in poenalibus von der in einem Fall deterrimiren Straffe sich auf einen andern dergleichen nicht folgern läßt, auch überhaupt Wiederbeklagten fol. 12. Volum. III. gethanes Anerbiethen nicht ganz außer Augen zu setzen. So ist von Uns gesprochenen maßen billig erkannt.

D.
Sententia in summo Prouocationum
Iudicio lata.

In Appellation-Sachen Anwalden J. A. R. Appellanten an einen, Actorn Vormunden J. A. L. Appellaten andern theils erkennen von **G**ottes Gnaden **Wir Friedrich August**, König in Polen etc. Herzog zu Sachsen, Jülich, Cleve, Berg, Engern und Westphalen etc. Chur-Fürst etc. vor Recht:

Wenn gleich die eingewandten Appellationes nicht desert und verloschen, so ist doch in erster Instanz wohl gesprochen, und übel appelliret, derowegen diese Sache an vorigen Richter billig remittiret wird, immassen Wir sie hiermit dahin remittiren und weisen. Von Rechtswegen.

Eröffnet zu Dresden am 4ten Februario Anno 1743.

88371

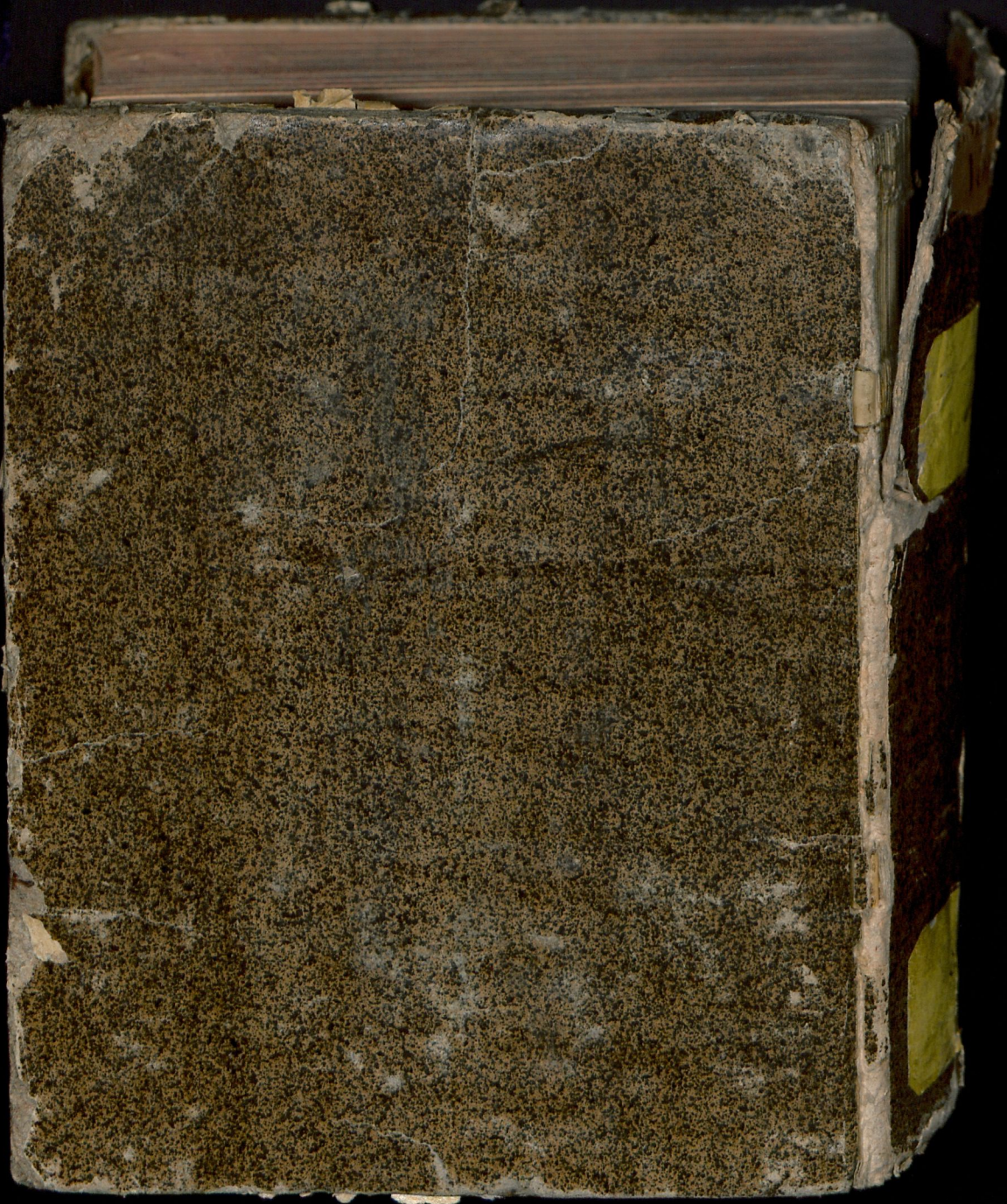
ULB Halle

005 367 506

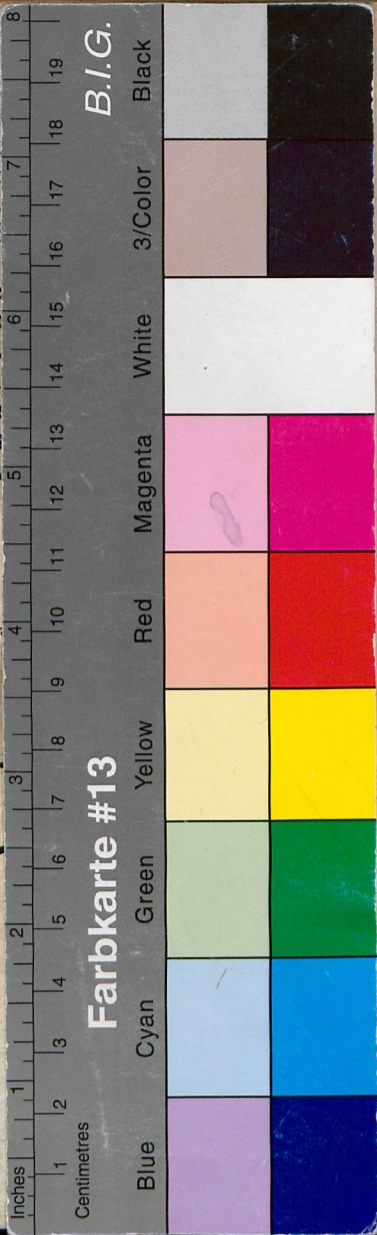
3

8

Q. D. B. V.
DISSERTATIO IVRIDICA
DE
**BONIS VXORIS
MALITIOSAE DESERTRICIS,**

Von
**Vermögen einer Frauen, so den Ehemann
bößlich verlässet,**

QVAM
ILLVSTRIS IVRECONSVLTORVM ORDINIS
CONSENSV
PRAESIDE

DN. IOH. GOTTLIEB SIEGELIO, D.
IVR. FEVD. PROF. PVBL. ORDIN. ACADEM. SYNDIC. REG.
ET ELECTOR. CVRIAE SVPREMAE, NEC NON CONSIST.
LIPSIENS. ADVOCATO,

DIE XXIV. SEPTEMBR. MDCCXXXIII
PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI
SVBMITTIT
AVCTOR ET RESPONDENS
GEORGIVS ZACHARIAS WINCKLERVS,
A. M. LIPSIENS.

LIPSAE
EX OFFICINA LANGENHEMIANA.